

Pudler Jánosné 2006-Ban

Én vagyok a képen, 2006-ban.

Negyedik polgáriba jártam, amikor 1944. március tizenkilencedikén bejöttek a németek. Nagyon hamar be kellett fejeznünk a tanévet, már április elején. Mi aznap ballagtunk a negyedik polgáriból, amikor az első nap volt, hogy a sárga csillagot föl kellett tenni. Mindnyájan kaptunk egy kis ezüstgyűrűt, és bele volt vésve, hogy öt év múlva találkozunk. Soha többet nem találkoztam az osztálytársaimmal, és ezt a kis ezüstgyűrűt is elvették tőlem a gettóban.

Május közepén már a lévai zsidóknak is csináltak egy gettót a kaszárnyában. Június elején, egy pénteki napon anyukám épp a barheszt sütötte, egyszer csak örült robajjal berohantak a házba a németek és a csendőrök, és ordítva, szitkozódva, gyorsan, gyorsan, rohadt zsidók, pakoljatok össze, be kell menni a gettóba. Csak annyit volt szabad vinni, amennyit a kezünkben el tudtunk vinni. Már várt ránk a teherautó, elvittek a laktanyában lévő gettóba. A háziasszonynak volt egy kutyája, az a szerencsétlen rohant a teherautó után, de aztán egy idő múlva már nem bírta. Az embernek az volt az érzése, hogy az volt az egyetlen élőlény, aki szánalmat érzett irántunk.

A gettóban elég rövid ideig voltunk. Június közepén egyszer csak sorba állítottak minket, mindenki vitte a batyuját, és mentünk ki az állomásra. Hogy milyen volt a vagonban, ezt nem kell leírni, ezt már sokan leírták, és ez mindenütt ugyanolyan volt. Hosszú évekig volt egy visszatérő lidérces álmom. Kucorogtunk a motyóinkon, én az anyukám és az apukám között, és az anyuhoz bújva simogattam az arcát. Volt az arcán egy kicsit kiálló szemölcs. És mindig éreztem, hogy csupa könny. Állandóan sírt, és én törölgettem a könnyeit. Ez úgy megmaradt bennem, hogy nagyon sokáig ezt álmodtam. Fölbredtem, és még éreztem a tenyeremen azt a szemölcsöt. Ilyenkor hisztérikus sírógörccs jött rám. Körülbelül három napig tartott az út. Főleg éjszaka utaztunk. Egyszer csak megállt a vonat, örült zaj, kiabálás valamilyen szláv nyelven, gondolom, lengyelül. Rohantak felénk, és láttuk, hogy ez egy fogolytábor, mert csíkos ruhában voltak. Mivel teljesen el volt gémberegve a lábunk, ők húztak le bennünket a vagonokról. Az SS-ek ordítottak meg ütöttek. Ott kellett mindent hagyni a vagonban. Azonnal kettéváltak, külön a nőket, külön a férfiakat. Apukát is rögtön ellökték mellőlünk. A vagon mellett állították fel a férfiakat ötös sorokban, aztán a nőket. Ami nekünk nagyon furcsa volt, hogy ezek a rabok sokszor fogták és kitépték a gyerekeket az anyjuk kezéből, és odaadták valamelyik öreg néninek. Utólag megtudtuk, hogy ezt azért csinálták, hogy legalább az anyát megmentseék. De ezeket a jeleneteket nem fogom soha elfelejteni. Mi, anyukával kerestük Ari a tömegben, de nem találtuk. Minket is sorba állítottak, útnak indítottak. A birkenauai bejárat jobb oldalán ott állt Mengele és egy csomó katona, és mutatott, hogy jobbra vagy balra. Odakerültünk, anyukát mindjárt bal oldalra küldték, engem a jobb oldalra. Kétségbeesve mentem a többiek után, elmentünk egy dróttal elkerített rész mellett, akkor még nem tudtuk, hogy ez milyen drót, és ott rongyokba öltözött kopasz nőket láttunk, akik ordítottak, hogy adjatok ennivalót, úgymint elveszik tőletek. Artikulálatlan hangon ordítottak, meg voltunk győződve róla, hogy valami bolondok háza mellett megyünk el. Megérkeztünk a fertőtlenítőhöz, rögtön meztelenre kellett vetkőzni. Jöttek ezek a robotszerű nők, csíkos ruhában, mindenütt leborotváltak minket, mentünk a tus alá. Amikor kijöttünk, akkor ugyanezek a robotszerű nők jöttek nagy spricnikkel, a fejünkre meg a hónunk alá spricceltek egy égető fertőtlenítő folyadékot. Le kellett hajolnunk, és még hátulról is kaptunk egy spriccet.

Utána kikergettek a barakkon kívülre, és ahogy ott álltunk meztelenül, kopaszon, ötös sorokban, egyszer csak a hátam mögött meghallottam Ari hangját. Hátranéztem, alig ismertük meg egymást meztelenül, kopaszon. Valahogy egymáshoz sodródtunk, és szorosan összekapaszkodtunk. Akkor jött a ruhaosztás. Mi agyonrongyolódott civil ruhát kaptunk, aztán elindítottak bennünket, és

megérkeztünk a birkenauai BIII-as lágerbe, ami tudvalevően a legeslegrosszabb láger volt egész Birkenauban. Ezt a lágert úgy hívták, hogy Mexikó, mert olyan rongyosak voltunk, és sokan átdugták a fejükön azt a rongyot, és lógott a testünkön, mint egy poncsó.

Reggel háromkor el kellett hagyni a barakkot, és egész napon át appelt állni. Hét hetet voltunk Auschwitzban. Július végén megint volt egy nagy szelekció, akkor belekerültünk mi is, megint vagonokba szálltunk, és néhány nap múlva, augusztus másodikán érkeztünk meg Hessianisch-Lichtenauba [Hessianisch-Lichtenauban Buchenwald egyik melléktáborra volt. -- A szerk.]. Amikor megállt a vonat, kinyíltak az ajtók, és várt minket a leendő lágerőrség, és -- mint később megtudtuk -- emberek a gyárból. Összecsapták a kezüket, hogy úristen, mi nem csontvázakat, hanem munkaerőt vártunk. Elvittek bennünket a városka szélén levő lágerbe. Mindenkinek volt egy priccse, volt egy takarója. Volt egy ebédlő, ahol étkezni lehetett, volt tányér, és volt kanál. Két hétig nem kellett dolgozni. Megpróbálták bennünket egy kicsit fölerősíteni, hogy képesek legyünk a munkára. Két hét után elkezdődött a munka Hirschagenben, a hitleri birodalom második legnagyobb lőszergyárában. Nagyon hosszú volt egy munkanap, mert két sihtában dolgoztunk: reggel hattól este hatig, és este hattól reggel hatig. Nekünk kellett a robbanómasszát összekeverni. Azért volt szörnyű munka, főleg az éjszakai sihtában, mert az ember belélegezte ezt a borzasztó keserű gózt, és attól elkábult. Mindig tele volt az arcom és a kezem égési sebekkel. Az volt a szerencse, hogy nem bombázták ezt a gyárat. 1945. március huszonkilencedikéig voltunk itt. Akkor evakuáltak minket, amikor már majdnem ott voltak az angol-amerikai csapatok. Már nagyon közel voltak, hallottuk az ágyúdörgést, amikor március huszonkilencedikén sorba állítottak minket. Megérkeztünk Lipcsébe, aztán megint sorba állítottak, és elvittek a Tekla nevű városrészbe. Két vagy három napot voltunk itt, aztán újból sorba állítottak, és elindultunk gyalog. Ez egy majdnem háromhetes halálmenet volt, útközben nagyon sokan meghaltak. Ez alatt az idő alatt egyetlen egyszer sem kaptunk enni. Április volt, emlékszem, virágzott a repce. Repcét loptunk a földről, vadsóskát ettünk, meg mindenféle ehető zöld dolgot. A végén, április huszonötödikén Lipcsétől negyven kilométerre, Wurzenban szabadultunk fel az angol-amerikai csapatok által.

Nagyon betegek voltunk, orvos nem volt. Az amerikaiak nem voltak fölkészülve ilyen szerencsétlen emberekre, és nem volt ennivaló se. Május nyolcadikán kimentek az amerikaiak, és bejöttek az oroszok, mert később ez a rész NDK lett. Az oroszok jobban szervezettek voltak, rögtön konyhát állítottak föl, fejadagot állapítottak meg, és attól kezdve nem volt éhezés. Közben Léva újból Csehszlovákia lett. Június végén csehszlovák autóbuszok jöttek értünk, és minket, csehszlovák lányokat elvittek a cseh--német határra, ott kaptunk egy igazolványt, amiről fénykép is van [lásd a Hujpu018-as számú képet], és kaptunk egy kis pénzt is. A vonatra nem tudtuk magunkat felverekedni, Arival nekiindultunk gyalog. Nem számított, hol esteledik ránk, bárhol lefeküdtünk, és végigaludtuk az éjszakát. Egy bolgár zöldséges teherautón mentünk haza Lévára, és beköltöztünk abba az otthonba, amit a hitközség rendezett be a visszatérőknek. A mi egykori otthonunkban már mások laktak. Aztán Budapestre kerültünk, Rózsai nővérünkhöz 1945. nyár végén.

A háború után elmentem fogtechnikus tanulónak, mert gondoltam, az még egy elitebb szakma. Aztán rájöttem, hogy ez nagyon komoly kézügyességet igényel, ami nekem nem volt. Nagy kudarcaim voltak, mert nincs kézügyességem, de 1949-re csak elvégeztem, segédlevelem is van. De nem dolgoztam a szakmában, mert egy baleset következtében eltört a könyököm. Egy évbe telt, mire meggyógyultam, fogtechnikusságról szó sem lehetett. Nem nagyon bántam, sőt örültem. Elmentem dolgozni egy patikába, ahonnan 1950. október huszonhatodikán kiemeltek, és a

Gyógyszertári Központba kerültem. Itt dolgoztam anyagkönyvelőként 1954-ig, amikor a nagy racizás következtében én is kikerültem. Az utána következő nyolc év alatt négy különböző ipari szövetkezetben voltam adminisztrátor.

1962-ben a férjemmel Ghánába mentünk. Ott rögtön beiratkoztam angol nyelvtanfolyamra. Már előzőleg is jártam maszek angoltanárhoz. Amikor hazajöttünk, jelentkeztem a Metalimpex Külkereskedelmi Vállalathoz, protokollost kerestek. Ott mondták, hogy egy felső- és egy középfokú nyelvvizsga kell. Mondtam, jó, és 1966. február huszonharmadikán megszereztem az angol felsőfokú nyelvvizsgát, 1967. június harmincadikán pedig a német felsőfokút. 1970-ben elmentünk Párizsba, a férjem az ARTEX kiküldöttje volt. Ott is rögtön beiratkoztam nyelvtanulásra, egy év alatt megkaptam az írott és beszélt nyelvből az okleveletem dicsérérettel. 1975-ben hazajöttünk, és 1976. június huszonegyedikén megszereztem a francia felsőfokú nyelvvizsgát, úgyhogy három felsőfokú nyelvvizsgám van. Ezenkívül értek jiddisül, de mindig átmegek németbe. Szlovákul egy keveset, mert azt már elfelejtettem. Aztán a külkereskedelemben is lettem az öt felsőfokú szakvizsgát: áruismeret, nemzetközi jog, politikai gazdaságtan, a többi nem jut eszembe. Párizsban a férjem munkatársa voltam, és valami fizetést is kaptam az ARTEX-től. Ezalatt a Metalimpexnél a munkaviszonyom szünetelt. Párizs után visszamentem, és itt voltam a nyugdíjba vonulásomig, 1984-ig. 1984 után még három évig dolgoztam a Metalimpexnél nyugdíjasként, majd négy évet a Chemolimpexnél, illetve utódjánál, a TiszaChem Kereskedelmi Rt.-nél, egészen 1992 szeptemberéig.